Valiokunnan lausunto YmVL 46/2018 vp─ HE 154/2018 vp

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 154/2018 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- erityisasiantuntija Tiina Pullola, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Erkki Arnkil, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Susanna Ahlström, maa- ja metsätalousministeriö
- yksikönjohtaja Jaana Mikkola, Elintarviketurvallisuusvirasto
- professori Anna Valros, Helsingin yliopisto, Eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskus
- dosentti Laura Hänninen, Helsingin yliopisto, Eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskus
- toiminnanjohtaja Mai Kivelä, Animalia ry
- tuottajapalveluiden vastaava johtaja Ulf Jahnsson, HKScan Oyj
- maatalousjohtaja Johan Åberg, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- toiminnanjohtaja Kati Pulli, SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Suomen Kuntaliitto
- Suomen Kennelliitto

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:
- ympäristöministeriö

Valmis
5.0

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksen tarkoituksena on parantaa eläinten hyvinvointia, suojelua ja kunnioitusta. Nämä ovat valiokunnan mielestä keskeisiä lähtökohtia eläinten pitoa ja kohtelua koskevassa lainsäädännössä. Esitys kattaa sekä ihmisten hoidossa olevat että luonnonvaraiset eläimet.

Lainsäädäntöön ehdotetaan sisällytettäviksi säännökset (8 ja 9 §) eläimistä, joita voidaan pitää tuotantoeläiminä, seura- ja harrastuseläiminä, sirkuseläiminä tai kiertävässä eläinnäyttelyssä (ns. positiivilista). Näiden säännösten yhtenä tarkoituksena on rajoittaa luonnonvaraisiin eläinlajeihin kuuluvien eläinten käyttöä viihteellisiin esityksiin. Esimerkiksi delfiinien käyttö tällaiseen toimintaan ei esityksen mukaan olisi enää sallittua. Valiokunta pitää ehdotusta perusteltuna.

Valiokunta pitää hyvänä, että lakiesityksen valmistelussa on käytetty uutta tieteellistä tutkimustietoa eläimille keskeisistä käyttäytymistarpeista. Tyydyttämättömät käyttäytymistarpeet aiheuttavat eläimelle jatkuvaa turhautumista ja stressiä, heikentävät eläimen hyvinvointia sekä myös eläintuotannon yleistä hyväksyttävyyttä. Eläimet ovat ihmisten tapaan tuntevia olentoja, joilla on fyysisiä ja psyykkisiä tarpeita sekä kyky positiivisiin ja negatiivisiin tuntemuksiin.

Valiokunta katsoo tarpeelliseksi, että eläinten hyvinvoinnin turvaamista tehostetaan valvontaa lisäämällä ja sitä koskevaa sääntelyä tarkentamalla (10 luku). Samoin ehdotetut säännökset (7 § 3 mom.) velvollisuuksista auttaa loukkaantunutta tai muutoin avun tarpeessa olevaa luonnonvaraista eläintä ovat valiokunnan mielestä kannatettavia.

Valiokunta pitää hallituksen esitystä muuttaa eläinsuojelulaki eläinten hyvinvointilaiksi oikeansuuntaisena askeleena kohdistaa ao. lainsäädännön näkökulma entistä enemmän eläinten tarpeet huomioon ottavaksi. Valiokunta puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä kiinnittäen maa- ja metsätalousvaliokunnan huomiota seuraaviin näkökohtiin.

Vedensaanti

Lakiehdotuksessa olevan pääsäännön (21 §) mukaan vedensaanti tulee turvata ihmisen hoidossa oleville nisäkkäille ja linnuille niiden pysyvissä pitopaikoissa. Eläimen ruokinnan ohella myös sen juotto tulee ehdotuksen mukaan sopeuttaa lajiin, ikään, elämänvaiheeseen, käyttötarkoitukseen ja kuntoon sopivaksi. Eläimestä riippuvista syistä vettä tulee olla eläimen saatavilla jatkuvasti tai säännöllisesti tarjottuna. Kuten esityksessä todetaan, veden tarjoamistapa voi vaihdella eläinlajista riippuen.

Vedensaannin turvaamista koskevasta pääsäännöstä on mahdollista poiketa laissa tarkemmin säädetyissä tilanteissa. Lisäksi ehdotetun asetuksenantovaltuutuksen nojalla annettavissa valtioneuvoston asetuksissa tullaan esityksen mukaan säätämään sulan veden jatkuvan saatavilla pidon poikkeuksista silloin, kun se on kohtuuttoman vaikea järjestää eläinten pitomuodosta ja sääolosuhteista johtuvista syistä. Näillä perusteilla sulan veden tarjoamisvelvollisuudesta esityksessä ehdotetaan poikkeamismahdollisuutta muun muassa ns. igluvasikoiden sekä rekikoirien ja turkiseläinten kohdalla.

Valiokunta tunnistaa toisaalta tarpeen jatkuvan sulan veden tarjoamiseen ja toisaalta sen toteuttamisen hankaluudet esimerkiksi pakkasen aikana ja toteaa, että tutkittua tietoa aiheesta ei ole. Kuitenkin jo kohtuullisen maltillisesti rajoitettu vedensaanti lisää eläimelle janontunteesta aiheutuvaa levottomuutta ja pitkäaikaisena vähentää rehunkulutusta, vaikka suoranaisia kuivumiseen viittaavia muutoksia ei vielä olisikaan havaittavissa. Valiokunta painottaa, että eläimen tarpeen edellyttämä vedensaanti tulee turvata, ja korostaa, että juomaveden käytön rajoittamisen tulee perustua eläinlajikohtaiseen tieteellisesti tutkittuun tietoon eläinten vedentarpeesta ja juomismotivaatiosta eri tilanteissa. Valiokunta korostaa, että tässä asiassa eri eläinlajien ja esimerkiksi koirarotujen välillä voi olla suuriakin eroja.

Liikkumisen ja pesänrakennuksen tarve

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että eläimen jatkuva paikalleen kytkeminen tai sen kääntymisen estäminen pysyvässä pitopaikassa kielletään tietyin poikkeuksin (37 ja 38 § sekä siirtymäsäännös 119 §). Emakoiden ja ensikoiden pito tiineytyshäkeissä ehdotetaan kiellettäväksi 15 vuoden siirtymäajalla. Esityksen mukaan muiden nautojen kuin lypsylehmien ja hiehojen jatkuva kytkettynä pitäminen kielletään viiden vuoden siirtymäajalla. Lypsylehmien ja hiehojen jatkuva kytkettynä pitäminen ehdotetaan sallittavaksi. Sen vähentämistä tavoitellaan esimerkiksi taloudellisin ohjauskeinoin siten, että investointitukea ei enää myönnetä vuoden 2019 alusta lähtien sellaisten navetoiden rakentamiseen, joissa lehmiä pidetään kytkettyinä. Valiokunta pitää tätä tärkeänä. Kytkettyinä pidettävien lypsylehmien ja hiehojen jaloitteluvelvollisuutta on tarkoitus laajentaa asetusmuutoksella. Emakoiden ja ensikoiden pito porsitushäkissä olisi jatkossakin sallittua. Toimialaa kannustetaan siirtymään vapaaseen porsitukseen maatalouspolitiikan keinoin.

Valiokunta pitää tärkeänä, että eläimet pääsevät liikkumaan riittävästi ja säännöllisesti. Liikkumisen tarpeen tyydyttäminen on mahdollista eri tuotantomuodoissa, eikä tuotantomuoto sen vuoksi ole riittävä peruste toiminnalle, jossa ei tietoon perustuen voida turvata eläimen hyvinvointia. Liikunnantarpeen tyydyttäminen on yksinkertaisinta laitumilla. Suuri osa kotieläimistämme on alun perin laiduntavia kasvissyöjiä, kuten lampaat, vuohet, hevoset ja naudat, ja näiden terveyttä ja hyvinvointia edistää pääsy laitumelle. Laidun mahdollistaa liikkumisen lisäksi mm. kävelyn joustavalla pohjalla, esteettömän makuullemenon ja ylösnousun, kehonhoitoliikkeet, esteettömän sosiaalisen käyttäytymisen sekä myös riittävän suuren yksilöetäisyyden pitämisen, syömisen lajityypillisellä tavalla sekä virikkeelliset aistimukset.

Naudoilla on muutamassa päivässä patoutuva liikkumisen tarve, jonka tyydyttyminen on ratkaistavissa parsinavetoissa sisäruokintakaudella joko säännöllisellä ulkoilulla tai jaloittelulla katetuissa halleissa. Säännöllinen jaloittelumahdollisuus sisäruokintakaudella mahdollistaa parsinavetan lehmien kehonhoidon ja sosiaalisten tarpeiden täyttymisen sekä edistää niiden terveyttä monin tavoin mm. vähentämällä poikimiseen liittyviä sairauksia ja edistämällä sorkkaterveyttä.

Uusia parsinavetoita ei käytännössä enää rakenneta, mutta navettakannasta niitä on yhä suurin osa. Oletettavaa kuitenkin on, että jo alkaneen muutoksen myötä parsinavetat tulevat korvautumaan ennen pitkää pihatoilla. Valiokunta pitää tätä kehityssuuntausta hyvänä. On perusteltua edetä asiassa vapaaehtoisin menettelyin esimerkiksi erilaisia taloudellisia ja muita ohjausinstrumentteja käyttäen, koska muutosten edellyttäminen yhtäkkiä tai nopealla aikataululla saattaa

muodostaa kohtuuttoman kustannushaitan ja siten heikentää suomalaisen lihantuotannon kilpailukykyä.

Kivunlievitys

Hallituksen esityksen mukaan eläimille tehtävien kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä tulee käyttää kivunlievitystä (16 §). Kivunlievitysvaatimuksesta voidaan poiketa ainoastaan, jos toimenpiteestä aiheutuu vain lievää tai hetkellistä kipua tai jos on kyse hätätilanteesta. Asetuksella on tarkoitus säätää esimerkiksi vasikoiden nupoutuksen ja porsaiden kastraation yhteydessä annettavasta kivunlievityksestä. Toimenpiteen saa tehdä nykyisen sääntelyn tapaan vain eläinlääkärinammatin harjoittaja tai muu henkilö, jolla on tarvittava koulutus tai riittävä muu osaaminen toimenpiteen tekemiseksi. Esityksen mukaan näitä vaatimuksia tarkennetaan toimenpidekohtaisesti asetustasolla. Valiokunta pitää tarpeellisena sisällyttää lainsäädäntöön säännökset eläinten kivunlievityksestä ja toteaa, että lakiehdotus ei näiltä osin kuitenkaan kohtele eri eläinlajeja samanarvoisesti. Esimerkiksi porsaiden kastraation yhteydessä annettu tulehduskipulääke ei ole riittävä lääkitys kastraatiotoimenpiteen eikä sen aiheuttaman jälkikivun poistoon. Karjuporsaiden kastraatiosta olisi mahdollista päästä eroon muun muassa kehittämällä teurastamoissa toimivia karjunhajua erottelevia menetelmiä sekä eläinten hoitoa, ruokintaa ja jalostusta. Väliaikaisena ratkaisuna voitaisiin pitää myös immunokastraatiota. Mahdollista voisi lisäksi olla karjunhajuisen lihan erotteleminen muusta lihasta teurastamolla ja sen käyttö tuotteisiin, joissa ko. hajulla ei ole vaikutusta tuotteen laatuun. Jos tiedossa olevat menetelmät porsaiden kastraatiosta luopumiseksi eivät ole käytännössä toteuttamiskelpoisia, niitä tulisi pyrkiä jatkossa kehittämään. Valiokunta katsoo, että porsaiden kivuliaasta kastroinnista tulisi pitkällä siirtymäajalla luopua, kuten Euroopan unionin tahtotilana on jo pidemmän aikaa ollut. Myös poron kastraatiokivun turvallista hoitoa kenttäolosuhteissa on hyvä selvittää. Eläinten teurastusta koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että eläin on aina tainnutettava ennen verenlaskua. Ruokavirasto voi tarvittaessa ottaa käyttöön kameravalvonnan teurastamossa. Valiokunta pitää näitä ehdotuksia perusteltuina.

Eläinjalostus

Eläinjalostusta koskevaa sääntelyä ehdotetaan tarkennettavaksi ja selkeytettäväksi nykyisestä (25 §). Lakiehdotuksen mukaan kiellettyä on sellaisten jalostusyhdistelmien käyttäminen, jotka todennäköisesti periyttäisivät jälkeläisilleen merkittävää hyvinvointihaittaa aiheuttavia sairauksia tai muita ominaisuuksia. Kiellettyä on myös käyttää jalostukseen eläintä, joka ei perinnöllisen ominaisuuden tai sairauden takia kykene lisääntymään luonnollisesti tai jonka hyvinvoinnille lisääntymisestä todennäköisesti aiheutuu merkittävää haittaa. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi nisäkkäiden omistajan tai pitäjän velvollisuudesta estää eläintensä hallitsematon lisääntyminen.

Ehdotettu sääntely eläinten hyvinvointia heikentävän jalostuksen kieltämisestä on valiokunnan mielestä kannatettavaa. Säännöksen tavoitteen saavuttamista voisi tehostaa sillä, että eläinlääkärit velvoitettaisiin ilmoittamaan valvovalle viranomaiselle kirurgisista toimenpiteistä, joilla korjataan perinnöllisiä epäterveitä rakennemuutoksia tai niiden seurauksia. Tällaisia ovat esimerkiksi ylähengitysteitä avartavat leikkaukset tai toistuvat keisarinleikkaukset.

Eläinten hyvinvointia heikentävään ja eläimen epätoivottuihin ominaisuuksiin johtavan jalostuksen vähentämiseen ja ehkäisemiseen voidaan vaikuttaa esimerkiksi riittävällä valvonnalla ja tehokkaasti tiedottamalla.

Koirien ja kissojen rekisteröinti

Löytöeläinten määrää on mahdollista vähentää tehostamalla eläinten tunnistusmerkintää ja rekisteröintiä. Kun eläin on tunnistusmerkitty ja ajantasaiset omistajan yhteystiedot löytyvät rekisteristä, eläimen palautuminen omistajalleen nopeutuu. Hallituksen esityksen perustelujen (s. 37) mukaan koirien pakollisesta tunnistusmerkinnästä ja rekisteröinnistä on tarkoitus säätää eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain (238/2010) nojalla annetuissa alemmanasteisissa säädöksissä. Esityksessä todetaan, että kissojen pakollisesta tunnistusmerkinnästä säätäminen voidaan toteuttaa myöhemmässä vaiheessa eläintunnistusjärjestelmää koskevassa lainsäädännössä.

Valiokunta pitää koirien tunnistusmerkinnän lakisääteistämistä tarpeellisena. Koirien ja niiden omistajien yksilöllinen tunnistaminen ovat yksi keino vahvistaa puuttumista vastuuttomaan koiranhankintaan ja -pitoon ja niistä aiheutuviin seurauksiin, kuten koirahyökkäyksiin. Lakisääteinen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti mahdollistavat kokonaiskuvan saamisen Suomen koirakannasta, sen alkuperästä ja terveydentilasta ja antavat keinon valvoa myös monirotuisten ja tuontikoirien hyvinvointia ja kasvatusta samoin kuin puuttua ongelmiin, joita aiheutuu pentutehtailusta sekä rajat ylittävästä koirakaupasta. Valiokunta katsoo, että myös kissojen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti olisi perusteltua erityisesti kissojen hylkäämisen ehkäisemisen kannalta. Lisäksi valiokunta katsoo, että myös eläinten verkkokauppaa tulisi säädellä.

Kalat

Kaloja koskien lopetusasetuksesta sovelletaan vain sen 3 artiklan 1 kohdan vaatimuksia. Mainitun säännöksen mukaan eläimiä tulee varjella vältettävissä olevalta kivulta, tuskalta ja kärsimykseltä lopetuksen ja siihen liittyvien toimien aikana.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kalojen kiputuntemus ei viimeisimmän tutkimustiedon mukaan eroa olennaisesti esimerkiksi nisäkkäiden kiputuntemuksesta. Kalojen kivun kokemuksessa kyse ei ole vain refleksinomaisesta mekaanisesta reaktiosta. Kalat oppivat esimerkiksi välttämään paikkoja, joissa ovat kokeneet kipua. Kipukokemus muuttaa kalojen käyttäytymistä jopa päivien ajan, ja kivun aiheuttamia käyttäytymismuutoksia saadaan lievennettyä kipulääkityksellä. Lisäksi on osoitettu, että kivuliaat kalat ovat koeolosuhteissa valmiita tekemään työtä saadakseen kipulääkettä. Koukulla kalastaminen aiheuttaa kalalle sekä kipua, stressiä että isompia tai pienempiä kudosvaurioita.

Valiokunta toteaa, että kalastuksella on pitkät kulttuuriset perinteet Suomessa. Pyydä ja päästä -kalastus ei näihin traditioihin kuulu, vaan se on tänne 1990-luvulla levinnyt urheilukalastuksen muoto, jolla on merkitystä myös erämatkailun kannalta. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa esitettiin pyydä ja päästä -kalastuksen rajoittamista viitaten siihen, että uusi tieteellinen tieto kalan kiputuntemuksesta ei tätä kalastusmuodon sallimista tue. Valiokunta katsoo, että pyydä ja päästä -kalastuksen sallimista tai kieltämistä tulisi arvioida kokonaisuutena eri näkökulmista ja ratkaisut tulee tehdä tutkittuun tietoon perustuen.

Valiokunnan lausunto YmVL 46/2018 vp

Eläinlääkäripalvelut

Valiokunta katsoo, että eläinten hyvinvointilain asetuksineen tulee turvata maanlaajuisesti kohtuuhintaiset eläinlääkäripalvelut myös virka-ajan ulkopuolella ja parantaa valvonnan edellytyksiä. Viranomaisille on taattava riittävät resurssit, sillä tällä hetkellä viranomaisten edellytykset puuttua koirien huonoon kohteluun ja valvoa eläintenpitokieltoa eivät toteudu riittävällä tasolla.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Ympäristövaliokunta esittää,

että maa- ja metsätalousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 30.1.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Satu Hassi vihr
varapuheenjohtaja Silvia Modig vas
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Olli Immonen ps
jäsen Pauli Kiuru kok
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Eeva-Maria Maijala kesk
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Sari Multala kok
jäsen Riitta Myller sd
jäsen Katja Taimela sd
varajäsen Hannu Hoskonen kesk (osittain)

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Lahtinen

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Hallituksen esitys on tarpeellinen uudistus vanhentuneeseen eläinsuojelulakiin. Tietämys eläinten hyvinvoinnista on lisääntynyt ja yhteiskunnan asenteet eläimiä kohtaan ovat muuttuneet, ja lainsäädäntö olisi pitänyt uusia jo paljon aiemmin. Valitettavasti Sipilän hallituksen hallitusohjelmakirjaukset ovat estäneet eläinsuojelulain uudistamisen eläinten hyvinvoinnin takaavalle tasolle.

Ympäristövaliokunnan lausunnossa huomioidaan ansiokkaasti joitain asiantuntijakuulemisissa esiin nousseita korjaustarpeita. Kuitenkin vielä eräät eläinten hyvinvointiin keskeisesti vaikuttavat lain muutostarpeet jäivät huomiotta ympäristövaliokunnan lausunnossa. Maa- ja metsätalousvaliokunnan tulisi tehdä vielä seuraavat pykälämuutokset lakiesitykseen:

Parsinavetat ja porsitushäkit

Eläinten liikkumista rajoittavat rakennelmat tulee kieltää. Kuten valiokunnan lausunnossa todetaan, liikkumisen tarpeen tyydyttäminen on mahdollista eri tuotantomuodoissa, eikä näin ollen tuotantomuoto ole peruste heikentää eläimen hyvinvointia. Emakkohäkeistä luopumisen siirtymäaikaa tulee lyhentää. Poistetaan lain 38 § kokonaan. 119 §:ssä säädettävien siirtymäaikojen on oltava kohtuullisia.

Kastraatio ja nupoutus

Kivuliaisiin kirurgisiin toimenpiteisiin esitetään kivunlievitystä, mutta ei asianmukaisella tasolla. Kuten ympäristövaliokunnan lausunnossa todetaan, on pelkkä tulehduskipulääke riittämätöntä porsaiden kastraatiossa. Keinot kirurgisesta kastraatiosta luopumiseen ovat olemassa, joten ei ole eläinsuojelullisesti perusteltua jatkaa kastrointia. Poistetaan 15 §:n 2 mom. 4) eläimen kastraatio ja sterilisaatio.

Turkistarhaus

Lakiesityksen mukaan jatkuva juomakelpoisen veden saanti on taattu eläimille, mutta igluvasikoiden, rekikoirien ja turkiseläinten kohdalla ehdotetaan poikkeusta sulan veden tarjoamisen vaatimuksesta. Mikäli juomakelpoista vettä ei voida taata eläimelle, ei pitomuoto ole hyväksyttävä. Lisäksi turkiseläinten osalta niiden hyvinvointia ei muutoinkaan voida taata. Siksi turkistarhauksesta on luovuttava siirtymäajan jälkeen ja samalla luotava tarhaajille luopumisjärjestelmä, jolla heitä voidaan tukea siirtymässä muuhun elinkeinoon. Poistetaan liitteen 1 tuotantoeläinlistasta turkiseläimet siirtymäkauden jälkeen ja luodaan tarhaajille luopumisjärjestelmä.

Eläinten itseisarvo

Eläimet ovat ainutkertaisia, tuntevia ja tietoisia olentoja. Ne eivät ole olemassa vain tuottaakseen ihmiselle taloudellista tai muuta hyötyä. Lakiin on lisättävä maininta eläinten itseisarvosta. Lisä-

tään 6 §:n 1 momentin alkuun: "Eläimet ovat ainutkertaisia, tuntevia ja tietoisia olentoja, joilla on itseisarvo."

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että lakiehdotusta muutetaan edellä kuvatulla tavalla.

Helsingissä 30.1.2019

Silvia Modig vas

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Hallituksen esitys on pitkään, laaja-alaisesti ja huolellisesti valmisteltu esitys, jonka valmistelu alkoi jo edellisellä vaalikaudella. Eläinten hyvinvointi ottaa lain ansiosta monta tärkeää askelta eteenpäin. Valitettavan ja tiukan reunaehdon lain valmistelulle asettaa kuitenkin Sipilän hallitusohjelma, joka määrää, ettei maataloustuottajille saa kuluvalla hallituskaudella aiheuttaa lisäkustannuksia. Tämän kirjauksen ja muun poliittisen ohjauksen vuoksi useita tärkeitä eläinten hyvinvointia parantavia kirjauksia on jäänyt laista uupumaan. Suomalaiset haluavat suojella eläimiä. Eurobarometrin mukaan yhdeksän suomalaista kymmenestä haluaa, että tuotantoeläimiä suojeltaisiin nykyistä paremmin.

Laki asettaa minimivaatimukset sille, kuinka eläimiä tulee kohdella. Eläinten hyvinvointi ja lainsäädännön minimivaatimukset ovat eri asia. Suomalainen kotieläintuotanto on eurooppalaisittainkin vastuullista ja lainsäädännön täyttymisen valvonta on tehokasta. Vapaaehtoiset laatujärjestelmät varmistavat minimivaatimuksia korkeamman laadun. Erittäin moni tuottaja tietää, että tuottava eläin on hyvinvoiva eläin. Puutteet ja laiminlyönnit johtuvat usein eläimen omistajan henkilökohtaisista ongelmista.

Lain lähtökohtana on ja tulee olla eläimen itseisarvo sekä eläinten lajityypillisten käyttäytymistarpeiden mahdollistaminen. Liikkuminen, kääntyminen ja maakuulle sekä ylös pääseminen ovat eläimelle tärkeitä hyvinvointia ylläpitäviä käyttäytymistarpeita. Tämän vuoksi lakia tulisi muuttaa siltä osin kuin se edelleen sallii eläinten pitämisen kääntymisen estävissä rakenteissa, ja tämä tulisi kieltää laissa poikkeuksetta. Maininta itseisarvosta tulee kirjata selkeästi lain pykäliin.

Eläimen itseisarvo kirjattava lain pykäliin

Käsitykset eläimen arvosta itsenäisenä olentona ovat muuttuneet. Tieteellinen tieto eläinten fyysisen hyvinvoinnin edellytyksistä on lisääntynyt merkittävästi, ja myös kansalaisten näkemykset ovat muuttuneet. Eläinten kognition eli mielen toiminnan tutkimus on edistynyt nopeasti viimeisten parin vuosikymmenen aikana. Tutkimustieto eläinten tunteista sekä kivuntuntokyvystä on niin ikään lisääntynyt. Esityksen 1 §:ään tulee lisätä, että eläimellä on itseisarvo.

Parsinavetat ja lehmien kytkettynä pitäminen

Uusia parsinavetoita ei käytännössä enää rakenneta, mutta suurin osa navettakannasta on edelleen parsinavetoita. Rakennemuutos on alkanut, ja parsinavetat tulevat korvautumaan ennen pitkää pihatoilla. Naudoilla on muutamassa päivässä patoutuva liikkumisen tarve, jonka tyydyttyminen on ratkaistavissa parsinavetoissa sisäruokintakaudella joko säännöllisellä ulkoilulla tai jaloittelulla katetuissa halleissa.

Muiden kuin lypsylehmien kytkettynä pitäminen kielletään 5 vuoden siirtymäajalla. Lain yksi suurimmista epäkohdista on, ettei kytkettynä pitämistä kielletä lypsylehmien kohdalla. Investointitukien poistaminen uusien parsinavettojen kohdalta sekä vanhojen laajentamiselta nopeuttaa

osaltaan rakennemuutosta, mutta on riittämätön. Jaloitteluvaatimuksen pidentäminen 60 päivästä 90 päivään on hyvä muutos, mutta vain selkeä kielto, vaikka pitkälläkin siirtymäajalla, olisi toteuttanut lain henkeä eläimen lajityypillisen käyttäytymisen mahdollistamiseksi lypsylehmien kohdalla. Lypsylehmien kytkettynä pitäminen tulisi kieltää tarpeellisella siirtymäajalla.

Porsitushäkit

Emakoilla on lähestyvän porsimisen hormonimuutoksista aiheutuva vahva pesänrakennustarve; n. 24—12 tuntia ennen porsimista emakko aloittaa pesänrakentamisen, johon liittyy lisääntynyt aktiivisuus ja ympäristön materiaalien tonkiminen, kuopiminen ja suun avulla siirtäminen. Emakon on käytännössä hyvin vaikeaa tyydyttää pesänrakennustarvetta porsimishäkissä hyvin rajatun liikkumatilan ja kuivikkeen käytön vaikeuden vuoksi. Kun pesänrakennustarpeen tyydyttäminen ei ole mahdollista, emakon porsimiseen ja emo-ominaisuuksiin liittyvien hormonien eritys jää vaillinaiseksi, porsiminen pitkittyy ja riski syntyvien porsaiden kuolleisuuteen ja heikkouteen hapenpuutteen vuoksi kasvaa.

On valitettavaa, että porsitushäkkien käyttö sallitaan edelleen esityksessä. Tuotanto on pikkuhiljaa luopumassa porsitushäkeistä, ja uudet investoinnit tullaan tekemään vapaata porsitusta silmällä pitäen. Vapaaporsituksen käyttöönottoa on osaltaan hidastuttanut pelko lisääntyvästä porsaskuolleisuudesta. Tutkimukset ja käytäntö ovat osoittaneet, että porsaiden kuolleisuus on vapaassa porsituksessa hallittavissa toimivilla rakenneratkaisuilla ja osaavalla hoidolla. Tämän vuoksi porsitushäkit tulisi kieltää riittävällä siirtymäajalla seuraavan 10 vuoden kuluessa. Vapaata porsitusta tulee tukea kiellon lisäksi, jotta luopuminen porsitushäkeistä tapahtuisi ripeästi ja kuitenkin niin, että tuottaja voi sopeutua tilanteeseen. Vapaaseen porsitukseen tulee kannustaa nostamalla hyvinvointikorvauksia.

Riittävä kivunlievitys

Lakiehdotus ei kohtele eri eläinlajeja samanarvoisesti kivuliaan toimenpiteen aikana. Lain tulee taata riittävä kivunlievitys kipua tuottavien toimenpiteiden yhteydessä. Lakiin tarvitaan velvoite suunnitella kivunlievitys siten, että kipua aiheuttava toimenpide aloitetaan vasta siinä vaiheessa, kun kipulääke on alkanut vaikuttaa, ja kivunlievitystä jatketaan tarvittavan kauan. On hyvä huomata, että vaikka vasikan nupouttaminen tai naudan sarvien poisto tehdään eläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi, se ei ole suinkaan välttämätöntä, jos eläimille on varattu riittävästi tilaa. Ulkokasvatuksessa toimenpide voidaan jättää tekemättä, jolloin naudoille voidaan taata mahdollisuus käyttää sarvia mm. sosiaaliseen kanssakäymiseen ja ihonhoitoon. On tarpeellista tarkentaa lakia niin, että riittävää kivunlievitystä on käytettävä kaikkien kivuliaiden toimenpiteiden yhteydessä.

Jatkuva vedensaanti sallittava kaikille eläimille, myös turkiseläimille

Jatkuvan vedensaannin sisällyttäminen lakiin on tärkeää eläinten hyvinvoinnin kannalta. Uudistusta vesittävät siihen säädetyt poikkeukset turkiseläinten, rekikoirien ja ns. igluvasikoiden osalta. Jatkuva vedensaanti on taattava laissa kaikille eläimille. Eläinlajista riippuen sopiva veden tarjoamistapa voi vaihdella. Tarkempia säännöksiä eri eläinlajien ruokinnasta ja juotosta annettaisiin asetustasolla.

Valiokunnan lausunto YmVL 46/2018 vp
Eriävä mielipide 2 /sd

Koirien jalostus ja pentutehtailu

Suomalainen koirankasvatus on perinteisesti ollut pienimuotoista kotikasvatusta. Lain tulee tukea vastuullista koirankasvatusta ja -pitoa. On tärkeää, että kirjaus toimintakykyisten ja terveiden eläinten tuottamisesta saadaan nyt lakiin. Esityksen mukaan jalostukseen tulee käyttää vain fyysisesti ja psyykkisesti terveitä eläimiä, eikä esimerkiksi selvästi arkaa tai aggressiivista eläintä tule käyttää jalostukseen. Pentutehtailun suitsimisen ja järjestäytymättömän koirankasvatuksen valvonnan kannalta on hyvä, että laissa ehdotetaan säädettäväksi omistajan ja eläintenpitäjän velvollisuudesta estää eläinten hallitsematon lisääntyminen. Ilman lakisääteistä tunnistusmerkintä- ja omistajarekisteriä tämän ja jalostuksen valvonta yleensä on kuitenkin mahdotonta. On hyvä, että tunnistusmerkintä ja rekisteröinti koirille säädetään tässä laissa, ja ne on tärkeää toteuttaa mahdollisimman pian.

Ehdotetut pykälät eläinten hyvinvointia heikentävästä jalostuksesta ovat kannatettavia, mutta jotta ne edistäisivät eläinten hyvinvointia tehokkaasti lain tarkoittamalla tavalla, tulisi asetustasolla määritellä eläinlääkärille ilmoitusvelvollisuus tietyistä kirurgisista toimenpiteistä, joilla korjataan perinnöllisiä epäterveitä rakennemuutoksia tai niiden seurauksia. Tällaisia ovat esimerkiksi ylähengitysteitä avartavat leikkaukset tai toistuvat keisarileikkaukset. Samaten asetustasolla tulisi kieltää eläimen jalostusarvoa mittaava kilpailuttaminen tiettyjen korjausleikkausten jälkeen.

Ammattimainen eläintenpito

Ammattimaisen eläintenpitäjän pätevyysvaatimuksia on täsmennettävä. On hyvä, että ammattimainen ja laajamittainen eläintenpito on esityksessä määritelty tarkasti. Lakiesityksessä ei kuitenkaan ole selvästi avattu, mitä tarkoitetaan ammattimaisesti tai muuten laajassa mitassa eläimiä pitävän soveltuvalla koulutuksella ja riittävällä pätevyydellä. On epäselvää, mitä "muilla keinoin osoitettu riittävä pätevyys" merkitsee. Lakia tulee täsmentää tältä osin.

Eläinsuojeluasiamiehen viran palauttaminen

On tärkeää palauttaa eläinsuojeluasiamiehen virka, joka perustettiin SDP:n vaatimuksesta hallituskaudella 2011—2015 mutta lakkautettiin kuluvan vaalikauden alussa. SDP on vaatinut viran palauttamista ja vakinaistamista useita kertoja. Eläinten oikeuksiin liittyvät asiat, kuten tuotantoeläinten hyvinvointi, ruuan alkuperäkysymykset sekä kiinnostus lemmikkieläinharrastusta kohtaan luovat tarpeen itsenäiselle valtion viranomaiselle. Eläinsuojeluasiamiestä tarvitaan jatkossakin koordinoimaan eläinten oikeuksiin liittyvää yhteiskunnallista agendaa, keskustelua ja politiikkaa sekä eri tahojen yhteistyötä eläinsuojelukysymyksissä. Viran kustannukset vuositasolla ovat vain noin 100 000 euroa.

Rekisteröinti myös kissoille

Allekirjoittaneet ovat tyytyväisiä, että koirien pakollinen tunnistusmerkintä ja rekisteröinti etenevät. Kissojen pakollista tunnistusmerkintää ja rekisteröintiä tulisi viedä eteenpäin mahdollisimman nopeasti.

Valiokunnan lausunto YmVL 46/2018 vp
Eriävä mielipide 2 /sd

Mielipide

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että maa- ja metsätalousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 30.1.2019

Riitta Myller sd
Katja Taimela sd

ERIÄVÄ MIELIPIDE 3

Perustelut

Yhdyn edustaja Modigin vastalauseen sisältöön. Lisäksi katson, että ympäristövaliokunnan olisi tullut ehdottaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle, että käsittelyn pohjaksi otetaan lakialoite LA 39/2018 vp.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että maa- ja metsätalousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 30.1.2019

Satu Hassi vihr